

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ
«ՀԱՆՈՒՆ ՄԻՋՈՒԿԱԶԵՐԾ ԱՇԽԱՐՀԻ, ՀԱՆՈՒՆ ՄԱՐԴՈՒ
ՎԵՐԱՊՐՈՒՄԻ» ԹԵՄԱՅՈՎ

Սույն թվականի փետրվարի 14-ից 16-ը Խորհրդային Միության մայրաքաղաքում տեղի ունեցավ միջազգային համաժողով՝ «Հանուն միջուկազերծ աշխարհի, հանուն մարդու վերապրումի» թեմայով, որին մասնակցում էին աշխարհի շուրջ 90 երկրներից ժամանած տարբեր մասնագիտության և զբաղմունքի տեր շուրջ 1.000 ներկայացուցիչներ (գիտնականներ, բժիշկներ, արվեստագետներ, գործարար շրջանակների մարդիկ և այլն): Համաժողովին, որը բաժանված էր ութ ենթախմբերի, որպես առանձին մի ենթախումբ, իրենց մասնակցությունն էին բերում նաև երկրագնդի 56 երկրներից ժամանած 215 տարբեր կրոնների և դավանանքների ներկայացուցիչներ՝ քրիստոնյաներ, բուդդայականներ, հինդու, հրեական, մահմեդական, սինթոիստական կրոնների հետևորդներ:

Սույն համաժողովին, հանուն Հայ Առաքելական Եկեղեցու, իր բարձր մասնակցությունը բերեց նաև Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Նորին Սուրբ Օծնություն Ս. Տ. Վազգեն Առաջինը: Վեհափառ Հայրապետին այս առթիվ ուղեկցում էին՝ Ռումինիայի և Բուլղարիայի հայոց միացյալ թեմերի առաջնորդ Ս. Տիրայր արքեպս. Մարտիկյանը, Փարիզի հայոց առաջնորդ Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, Կանադայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Վազգեն եպս. Քեշիշյանը և Ադրբեջանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Անանիա եպս. Արաքաջյանը:

Փետրվարի 11-ին Վեհափառ Հայրապետին դեպի Մոսկվա ճանապարհելու համար Երևանի «Զվարթնոց» օդանավակայան էր հավաքվել Մայր Աթոռի ողջ միաբանությունը՝ գլխավորությամբ Մայր տաճարի լուսարարապետ Ս. Հուսիկ արքեպս. Սանթրոյանի:

Նորին Սուրբ Օծնությանը բարի ճանապարհ մաղթելու էին եկել նաև Հայկական ՍՍՀ Միմիստրների Խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ստեփան Վարդանյանը և տեղակալներ տիարք Անդրանիկ Հասրաթյանն ու Ռաֆիկ Զարգարյանը:

Նույն օրը, կեսօրին, Վեհափառ Հայրապետը ժամանում է Մոսկվա: «Վնուկովոյի» օդանավակայանում Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիմավորում և բարիգալստյան խոսք են ասում Նոր Նախիջևանի և Ռուսաստանի

հայոց թեմի առաջնորդական տեղապահ Ս. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը, Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո Պատրիարքի կողմից՝ Օդեսայի և Խերսոնի միտրոպոլիտ Սերգի, Ս. Մարկել արքեպիսկոպոսի և ուրիշներ:

Վեհափառ Հայրապետին ողջունելու համար օդանավակայան էր ժամանել նաև ՍՍՀՄ Միևիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ տիար Սերգեյ Մուխոմը:

Նորին Սուրբ Օծույթունը իր շքախմբով առաջնորդվում է «Միջազգային» հյուրանոց:

Փետրվարի 14-ին, շաբաթ օրը, միջազգային համաժողովի կրոնական ենթախումբը սկսում է իր աշխատանքները:

Առավոտյան ժամը 10-ին «Սուվնցենտրի» կոնգրեսների դահլիճում տեղի է ունենում կրոնական գործիչների հավաքի բացումը, որը կատարում է Անդրկովկասի մահմեդականների Շեյխ Ուլ Իսլամ Ալլաշուկյուրը:

Լուռ աղոթքից հետո առաջարկվում է ընտրել նախագահական կազմ: Ժողովականների բացարձակ համաձայնությամբ ժողովի նախագահ է ընտրվում Կրուտիցկու և Կոլոմնայի միտրոպոլիտ Յուլենալին, որը իր հերթին հանդես է գալիս ընդարձակ մի զեկուցումով: Խոսելով միջազգային համաժողովի հրավիրման նպատակների և ծրագրերի մասին, Յուլենալի միտրոպոլիտը շեշտում է, որ խաղաղության պահպանումը մեր օրերում դարձել է համամարդկային խնդիր, որի իրագործման համար հետզհետե ավելի ու ավելի տերություններ հետևողական պայքար են մղում: 1986 թվականը, որը ՄԱԿ-ի կողմից հայտարարվել էր խաղաղության տարի, ապացուցեց, որ խաղաղությունը պահպանելու համար հարկավոր է գործել, գործել բոլոր ուղղություններով: Պետք է գործակցեն բոլորը, քաղաքագետներ և կազմակերպությունների ղեկավարներ, կրոնական և գործարար մարդիկ:

Այսօրվա խոսվածույզ օրերին, ճշում է Յուլենալի միտրոպոլիտը, մեծ անելիքներ ունեն նաև Եկեղեցին և հավատացյալ մարդիկ: Պատմությունից հայտնի է, որ Եկեղեցիները, ի մասնավորի Խորհրդային Միության Եկեղեցիները, անխոնջ կերպով պայքարել են խաղաղության հաղթանակի համար: Որպես փաստ Յուլենալի միտրոպոլիտը ճշում է դեռևս 1952 թվականին Զագորսկում կայացած ՍՍՀՄ-ում գործող բոլոր Եկեղեցիների և կրոնական համայնքների ներկայացուցիչների առաջին համաժողովը, ինչպես նաև 1977-ի Մոսկվայի համաշխարհային կրոնական համաժողովը, որին նախագահում էր ինքը:

Յուլենալի միտրոպոլիտի զեկույցից հետո ժողովը բաժանվում է երեք աշխատանքային խմբերի: Ընտրվում են խմբերի նախագահներ և փոխնախագահներ (դոկտ. Կարոյի Տոթ, Վիլյամ Թոմսոն և Ռայտ (Շոտլանդիա), որից հետո հայտարարվում է փոքրիկ ընդմիջում:

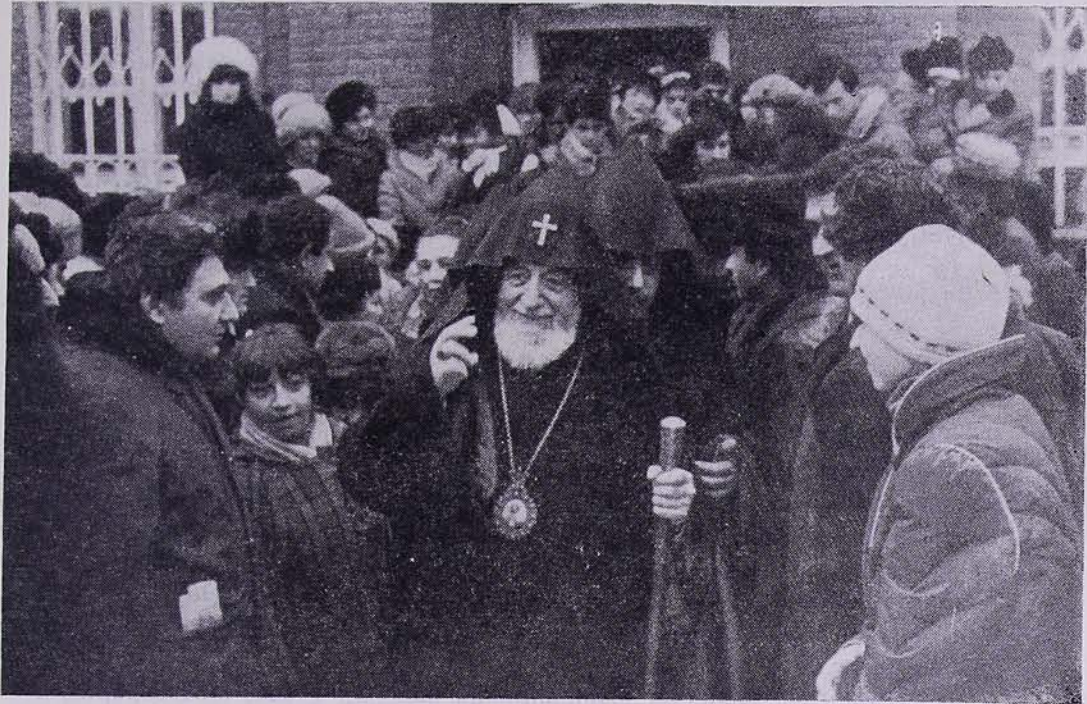
Ընդմիջումից հետո, երեք աշխատանքային խմբերի բաժանվելուց առաջ, ունկնդրվում են մի շարք զեկույցներ՝ տարբեր կրոնական համայնքների ներկայացուցիչների կողմից: Այսպես, միջազգային համաժողովի վերաբերյալ իր և իր հետևորդների կարծիքն է ներկայացնում Նյու Յորքի հրեա համայնքի պետ Արթուր Շնայերը, հինդուիստ Մայանանդան, սինթոիստ Թոշիո Միյակեն (Ճապոնիա), քրիստոնյա Վիպուլասարան (Հնդկաստան), Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի ներկայացուցիչներ միտրոպոլիտ Պողոս Մար Գրիգորիոսը, Պրեման Հայլզը և ուրիշներ: Նրանք բոլորն էլ միասնական են իրենց այն համոզման մեջ, թե ժամանակն է այլևս միացնելու բոլոր մարդկանց ուժերը՝ ստեղծելու համար զինաթափված և պատերազմի սպառնալիքից զերծ մի աշխարհ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՏԵՂԱԿԱԼ Պ. Ն. ԴԵՄԻՉԵՎԸ «ՀԱՆՈՒՆ ՄԻՋՈՒԿԱԶԵՐԾ ԱՇԽԱՐՀԻ, ՀԱՅՈՒՆ ՄԱՐԴՈՒ ՎԵՐԱՊՐՈՒՄԻ» ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՊԵՏԵՐԻ ՀԵՏ
(17 փետրվարի 1987 թ.)

Երեկոյան ընդմիջումից հետո ժողովը բաժանվեց երեք աշխատանքային խմբերի, որ տեղի էին ունենում կարծիքների փոխանակում և ապագա փաստաթղթի մեջ արծարծվելիք հարցերի մշակում:

Աշխատանքային երեք խմբերը ավարտեցին իրենց աշխատանքները ուշ երեկոյան:

Վեհափառ Հայրապետը Մոսկվայի հայոց Ս. Հարություն եկեղեցու բակում օրհնում է հավատացյալներին

Փետրվարի 15-ին, կիրակի օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Տ. Տիրալ արքեպիսկոպոսի, Տ. Գյուտ, Տ. Վազգեն եպիսկոպոսների, ժամանում է Մոսկվայի հայոց եկեղեցի, որ ներկա է լինում ս. պատարագի արարողությանը: Օրվա պատարագիչն է Տ. Անանիա եպս. Արաբաշյանը:

Հավարտ ս. պատարագի Վեհափառ Հայրապետը իր հայրապետական օրհնության և գնահատանքի խոսքն է ասում Մոսկվայի հայ հավատացյալներին: Խոսելով մեր ժողովրդի ողբերգական անցյալի մասին, մանավանդ 1915 թվականին, Վեհափառ Հայրապետը արտահայտում է իր խոր համոզումը, որ մեր ժողովուրդը անցյալի իր դառը փորձից ելնելով այսօր անկեղծորեն և վճռական կերպով կանգնած է խաղաղության հաղթանակի համար մարտնչողների կողքին: Դրա լավագույն ապացույցն են այսօր Ս. Էջմիածնի և նրա գահակալի խաղաղության հաղթանակի օգտին մղվող ջանքերը:

Նորին Սուրբ Օծության խոսքը ունկնդրվում է մեծ հետաքրքրությամբ և ուշադրությամբ:

Հավարտ ս. պատարագի, կեսօրվա ժամը 13-ին, Մոսկվայի «Արբատ» ճաշարանում Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո Պատրիարք Պիմենի կողմից համաժողովի կրոնական ենթախմբի անդամների համար տրվում է ընդունելություն, որին ներկա էր նաև Խորհրդային Միության Միևիատրների

խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի նախագահ տիար Կոնստանտին Խարչևը:

Ողջունելով ճաշկերույթի մասնակիցներին, Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքը իր վստահությունը հայտնեց այն առթիվ, որ ներկա միջազգային համաժողովը մի կարևոր միջոցառում կհանդիսանա խաղաղության ճանապարհին և մեծապես կնպաստի ազգերի և ժողովուրդների խաղաղ համագործակցությանն ու գոյատևմանը:

Հանուն Հայ Առաքելական Եկեղեցու կրոնական պետերից առաջինը խոսք է առնում Նյքին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ

ՄԵՐ ԱՍՏՎԱԾԸ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏՎԱԾ Է

Սիրեցյալ հոգևոր եղբայրներ Մեր,

Փրկչական 1986 տարին հռչակված էր խաղաղության տարի Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության կողմից: Մենք բոլորս էլ, անցյալ տարի, միախորհուրդ մեր պարտքը կատարեցինք ի խնդիր աշխարհի խաղաղության ամրապնդման, մեր միատեղ աղոթքներով, մեր կենդանի խոսքով, մեր կոչերով՝ ուղղված Եկեղեցիներին, պետություններին և համայն մեր հավատացյալներին:

Մեզ բոլորիս համար սակայն չի վերջացել խաղաղության տարին: Մեզ բոլորիս համար ամեն տարի խաղաղության տարի է, ամեն օր նույնիսկ՝ խաղաղության օր է:

Կասկած չկա այնքա, թե մարդկությունը գտնվում է մեծ, աննախընթաց իրադարձությունների նախօրյակին, Ս. Հովհաննես առաքյալի հայտնությունը հիշեցնող:

Այս ճակատագրական պահին, ո՞րն է արդյոք մեր աղերսը առ Աստված, ո՞րն է արդյոք մեր առաքելությունը այսօր, ո՞րն է արդյոք մեր պատգամը ուղղված մեր հավատացյալներին, մեր ժողովուրդներին:

Ահա հարցեր, որոնց մենք պետք է պատասխան տանք՝ իմաստությամբ, քաջությամբ և մանավանդ սիրով դեպի այս հրաշագարդ աշխարհը, դեպի կյանքը, դեպի մեր նմանները:

Այն պահից, երբ Աստված ասաց՝ «Եղիցի լույս», քառսը վերածվեց կոսմոսի: Այն պահից, երբ Բեթղեհեմի երկնակամարից հրեշտակները բերեցին մեծ ավետիսը խաղաղության ու ի մարդիկ հաճության, մարդկային կյանքում բացվեց ճանապարհը փրկության՝ մեղքի և մահվան կապանքներից:

Մի՞թե մեր օրերին պիտի հանգի այդ տիեզերաստեղծ լույսը, և մի՞թե պիտի խափանվի խաղաղության հրեշտակների երգը, մարդկանց իսկ ձեռքով, որոնք ծրագրում են կադուցել մի նոր Բաբելոնի աշտարակ, արհամարհել զԱստված, կործանել նրա ստեղծագործությունը ու աշխարհը գլորել դեպի անդունդը քաոսի:

Մեզ թվում է, թե մեր առաքելությունը պետք է լինի քանդել այդ աստվածամերժ աշտարակաշինությունը, փակել դեպի քաոս տանող ճանապարհը և պաշտպանել ու պահպանել մեր տիեզերքի լույսն ու ներդաշնակու-

թյունը, պաշտպանել ու պահպանել խաղաղ կյանքը մեր երկրագնդի, պաշտպանել ու պահպանել դարերի աշխատանքի ու տքնության հրաշալիքները մարդկային ստեղծարար հանճարի:

Աշխարհի խաղաղ գոյավիճակի պահպանումը, միայն պետությունների գործը չէ, այլ, առաջին հերթին գուցե, մեր՝ հոգևորականներին առաքելությունը, Եկեղեցիների և կրոնական հաստատությունների առաքելությունը, «Զի ոչ եթէ խոռվութեան է Աստուած, այլ խաղաղութեան» (Ա. Կորնթ. ԺԴ 88): Եթե մենք Աստուծո ծառաներն ենք, ապա պետք է լինենք ամեն բանից առաջ ծառաները, զինվորները, մարտնչողները Աստուծո խաղաղարար կամքի կենսագործման:

Մեր առաքելության այս ճանապարհի վրա, մենք երջանիկ ենք ու հոգեպես ամրապնդված, որ մեր օրերին մահ բազում պետություններ և գիտնականներ ու հասարակական գործիչներ բոլոր երկրներից, նույն խաղաղարար ուղու վրա են գտնվում: Նրանք բոլորը, բոլորը անխտիր մեր մարտակից եղբայրներն են:

Ու արդար լինելու համար, Մենք կարծում ենք պետք է վկայել, թե ողջ պատմության ընթացքում չի եղել մի այլ պետություն, որ համայն աշխարհի խաղաղությունը և ընդհանուր զինաթափումը պաշտպանած լինի այնքան բացարձակ վճռականությամբ, այնքան համբերատար հետևողականությամբ, այնքան անսակարկ մարդասիրությամբ, ինչքան մեր պետությունը, Սովետական բազմազգ Հանրապետությունների Միությունը, իր ամենապատասխանատու ղեկավարի պայծառ իմաստությամբ:

Կան այո, լուծելի մահ այլ հարցեր, հրատապ հարցեր՝ սոցիալական արդարության և մարդու իրավանց հարցեր, ճնշված ու շահագործվող ազգությունների ազատագրման հարցեր, ցեղային խտրականության վերացման հարցեր, անիրավված ազգությունների հողային արդար պահանջներ: Այո, այս և մյան հարցեր պետք է մնան Միացյալ Ազգությունների Կազմակերպության և մարդկության խղճի օրակարգի վրա, իրագործելի խաղաղ ճանապարհներով, արդար լուծում տալու համար դրանց՝ առանց սրի և հրի, առանց ռազմական առճակատումների:

Հետ այսու որևէ արդար հարց չի կարելի պատերազմներով լուծել:

Արդարությունը հնարավոր է միմիայն խաղաղությամբ:

Ավելի քան երբեք այժմեական է Հակովբոս առաքյալի պատգամը՝ «Պտուղ արդարութեան խաղաղութեամբ սերմանի այնոցիկ, որ առնեն զխաղաղութիւն» (Հակովբոս Գ 18):

Թող բարին Աստված օրհնի ու զորացնի բոլոր նրանց, ովքեր մեր օրերին մարտնչում են իրենց ձեռքն առած զենքը խաղաղության:

Ծաշկերույթի ընթացքում ողջույնի խոսքով հանդես են գալիս մի շարք ներկայացուցիչներ (ռաբբի Արթուր Ծնայերը, Լիբանանի Մուֆթի Հասան Հալեթը, Սիրիայի Մուֆթի Ահմեդը, Նորին Սուրբ Օծություն Իլիա Բ-ն, Քրիստոնեական Խաղաղության Կոնֆերանսի գլխավոր քարտուղար Լյուքսմիր Միրեծովսկին, Բուլղարական Օրթոդոքս Եկեղեցու պետ Մաքսիմ Պատրիարքը և ուրիշներ), որոնք իրենց գոհունակությունն են հայտնում համաժողովի աշխատանքների վերաբերյալ:

Ծաշկերույթն ավարտվում է ջերմ և անմիջական մթնոլորտում:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17-ին, սկսվում են ընդհանուր նիստերը, որի ընթացքում երեք աշխատանքային խմբերը հաշվետվություն են տալիս իրենց հավաքի արդյունքների վերաբերյալ: Ընտրվում է խմբագրական

հանձնաժողով, որը սկսում է ապագա փաստաթղթի՝ «Համընդհանուր գործողության կոչի» պատրաստումը:

Հաջորդ օրը, փետրվարի 16-ին, Կրեմլի համագումարների մեծ պալատում սկսվում է «Հանուն միջուկազերծ աշխարհի, հանուն մարդու վերապրումի» համաժողովի եզրափակիչ ճիստը, որին մասնակցում էին բոլոր ենթախմբերի ներկայացուցիչները, պետական և զանազան կազմակերպությունների հայտնի ներկայացուցիչներ, գիտնականներ, քաղաքական գործիչներ:

Ընթացիկ 11-ին դահլիճը հոտնկայս, ծափահարություններով ողջունում է Խորհրդային Միության կոմունիստական կուսակցության գլխավոր քարտուղար Մ. Ս. Գորբաչովին և պետական գործիչներին:

Նախագահական ամբիոնում համաժողովը ներկայացնողների շարքում համաժողովի կրոնական ենթախմբի անունից տեղ է գրավել Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի Կետրոնական կոմիտեի անդամ միտրոպոլիտ Պողոս Մար Գրիգորիոսը, որը իր հերթին բովանդակալից և գեղեցիկ կերպով շարադրում է կրոնական ենթախմբի տեսակետները խաղաղության պահպանման պայքարի վերաբերյալ ի ցույց դնելով կրոնական ենթախմբի կողմից մշակված «Համընդհանուր գործողության կոչը»:

Համաժողովի բոլոր մասնակիցներին ողջունելի եզրափակման խոսք է ասում տիար Մ. Ս. Գորբաչովը:

Հավարտ ճիստի Խորհրդային Միության կառավարության կողմից, ի պատիվ համաժողովի մասնակիցների, տրվում է ճաշկերույթ, որին ներկա էին տիարք Մ. Ս. Գորբաչովը, Ա. Ա. Գրոմիկոն, Է. Ա. Շևարդնաձեն, Ե. Կ. Լիգաչովը, Ա. Ն. Յակովլևը և այլ կառավարական անձինք:

Հաջորդ օրը, փետրվարի 17-ին, Խորհրդային Միության Գերագույն սովետի պալատում, Խորհրդային Միության Գերագույն սովետի նախագահության նախագահի տեղակալ Պ. Ն. Դեմիչևի կողմից, ի պատիվ կրոնական ենթախմբի շուրջ 30 պատվավոր անդամների, տրվում է ընդունելություն, որին մասնակցում էր նաև ազգիս Վեհափառ Հայրապետը:

Ընդունելությանը ներկա էին նաև Խորհրդային Միության Գերագույն սովետի նախագահության քարտուղար Թ. Մենթեշաշվիլին և Խորհրդային Միության Միմիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի նախագահ Կ. Մ. Խարչևը:

Ողջունելով հավաքի մասնակիցներին, Պ. Ն. Դեմիչևը, հանուն Խորհրդային Միության կառավարության, իր գոհունակությունն է հայտնում Միջուկային համաժողովի առթիվ և շեշտում նրա պատմական նշանակությունը, դրական դերը պատմության մեջ և ժողովուրդների կյանքում: Պ. Ն. Դեմիչևի ողջունելի խոսքից հետո Կրուտիցկու և Կոլումնայի միտրոպոլիտ Յուվենալին Խորհրդային Միության կառավարության ներկայացուցիչներին հակիրճ կերպով ծանոթացնում է համաժողովի արդյունքներին և որպես հուշանվեր Պ. Ն. Դեմիչևին է հանձնում համաժողովի խորհրդանշանը՝ աշխարհը դիտված հրթրի պատուհանից, ինչպես նաև Խորհրդային Միության կառավարությանն է հանձնում կրոնական ենթախմբի կոչը՝ ուղղված աշխարհի պետությանը ղեկավարներին, որից հետո խոսքը տրվում է Վեհափառ Հայրապետին: Իր խոսքում Նորին Սուրբ Օծությունը Հայ Եկեղեցու անունից ողջունում է Խորհրդային Միության կառավարության ղեկավար անդամներին: Խոսելով Կրեմլի համագումարների պալատում տեղի ունեցած ճիստի մասին, Վեհափառ Հայրապետը վեր է հանում նրա պատմական նշանակությունը ժողովուրդների կյանքում:

Խորհրդային Միության ղեկավար Մ. Ս. Գորբաչովը «մի ճարտարապետ է», ասում է Նորին Սուրբ Օծությունը, «ճարտարապետ ոչ միայն դեմոկրատացման և վերափոխման, այլ նաև՝ ճարտարապետը խաղաղության ամբողջ աշխարհում»: Իր կողմից Վեհափառ Հայրապետը վստահեցնում է Խորհրդային Միության կառավարությանը, որ Հայ Եկեղեցին իր կարելին կանի խաղաղության պահպանման գործում և իր հնարավոր օժանդակությունը ցույց կտա Խորհրդային Միության կողմից տարվող առաջադեմ միջոցառումներին:

Վեհափառ Հայրապետի ողջույնի խոսքից հետո հանդես են գալիս կրոնական մի շարք համայնքների ներկայացուցիչներ (7 օրվա ադվենտիստ Վիլյամը (ԱՄՆ), բուդդայական համայնքի ներկայացուցիչ Գաբուլան (Հնդկաստան), Նորին Սուրբ Օծություն Իլիա Բ Պատրիարք-կաթողիկոսը, մահմեդական կոնֆերանսի գլխավոր քարտուղար Փիրզադան, Սիրիայի գլխավոր Մուֆթի Ահմեդը, հրեա ուսման Արթուր Ծնայերը (ԱՄՆ), հոգեմարտիկ Իվան Վերիգինը (ԱՄՆ), պատտոր Անդրիամանջատոն (Մադագասկար):

Ընդունելությունն ավարտվում է Պ. Ն. Դեմիչևի շնորհակալական խոսքով, ուր մեծ նշանակություն է տրվում Եկեղեցիների և կրոնական համայնքների մղած խաղաղասիրական դերին ժողովուրդների և պետությունների կյանքում:

Նույն օրը, կեսօրին, Վեհափառ Հայրապետը Տ. Անանիա եպիսկոպոսի ուղեկցությամբ այցելում է Խորհրդային Միության Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհուրդ, ուր ընդունվում է խորհրդի նախագահ Կ. Մ. Խարչևի կողմից:

Հանդիպմանը ներկա էր նաև կրոնական գործերի խորհրդի բաժնի վարիչ Ս. Ս. Մուխինը:

Նույն օրը, երեկոյան, Վեհափառ Հայրապետը, որպես պատվիրակության գլխավոր, մի շարք ժողովի մասնակից հոգևոր գործիչների հետ այցելություն է տալիս Մոսկվայում չինական դեսպանատուն՝ հանձնելու չինական կառավարությանը, որպես միջուկային զենք ունեցող մի տերություն, համահավաքի կրոնական ենթախմբի կոչը: Ժողովի մասնակից պատվիրակները մեծ ջերմությամբ են ընդունվում չինական դեսպանի և նրա աշխատակիցների կողմից:

Հաջորդ առավոտյան, փետրվարի 18-ին, Նորին Սուրբ Օծությունը իր շքախմբի հետ վերադառնում է Երևան:

Մոսկվայի օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին բարի ճանապարհ մաղթելու էին եկել Տ. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը, Ռուս Եկեղեցու ներկայացուցիչներ Սերգի միտրոպոլիտը և Մարկել աթեղան:

Հրաժեշտին ներկա էր նաև Խորհրդային Միության Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի բաժնի վարիչ Ս. Ս. Մուխինը:

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով ժամանեց Երևան, ուր նրան դիմավորեց և բարի գալուստ մաղթեց Մայր Աթոռի միաբանությունը՝ գլխավորությամբ Մայր տաճարի լուսարարապետ Տ. Հուսիկ արքեպս. Սանթրոյանին:

Նորին Սրբությանը բարի գալուստ մաղթեցին նաև Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ստեփան Վարդանյանը և տեղակալներ տիարք Անդրանիկ Հասարթյանն ու Ռաֆիկ Զարգարյանը:

Նորին Սուրբ Օծություն S. S. Վազգեն Ա կաթողիկոսի այցը Մոսկվա, նրա մասնակցությունը խաղաղության այս համաժողովին մեծագույն դրոսկորումը հանդիսացավ Հայ Առաքելական Եկեղեցու և նրա իմաստուն հովվապետի ազնիվ մտածումների՝ տեսնելու մեր երկրագունդը ազատ ու երջանիկ՝ զերծ պատերազմի ու մարդկության ոչնչացման սպառնալիքներից:

ԱՆԱՆԻԱ, ԵՊՍ, ԱՐԱԲԱԶՅԱՆ

